

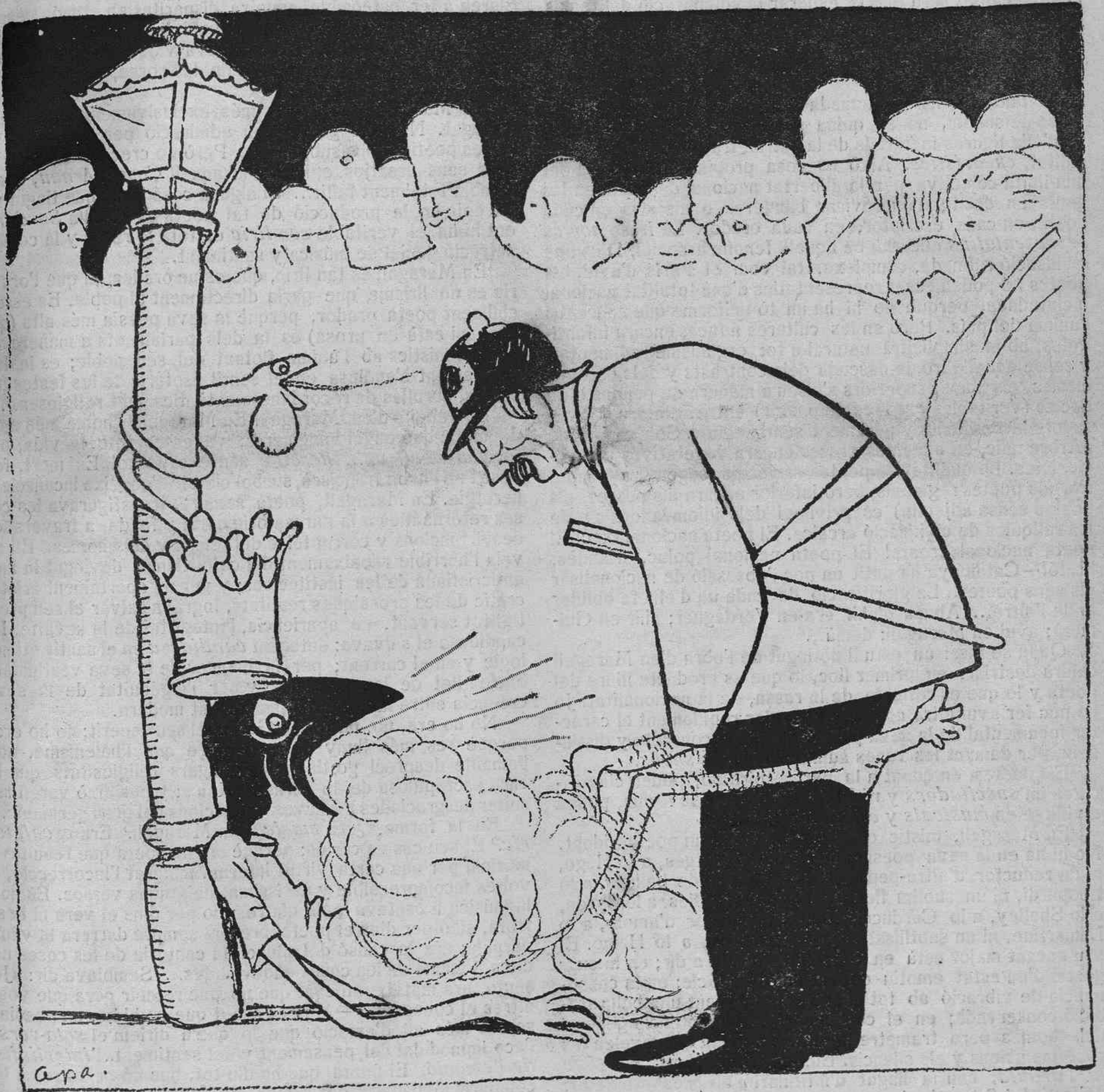
L'ESQUEJELLA

DE LA TORRATXA

BARCELONA, 19 DE JANER DE 1912
Núm. 1725 ————— ANY XXXIV

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT
10 centims ————— Atrassats: 20

ELS QUE NO HO PODEN PAHIR

—Què teniu, mestressa?
—Una Cullera entravessada al coll!...

CRÒNICA

MARAGALL

Aquet nom, Maragall, passa avui a tenir un valor històric; es una partícula elemental en el component de Catalunya. Pera senyalar be aquet valor en la seva quantitat y en la seva qualitat serà precis esperar la col·laboració del temps, que contrasta la potencialitat irradiadora de cada obra, separant les transcendències de moment y actualitat de les transcendències definitives, eternes, *clàssiques* en el veritable sentit de la paraula.

Catalunya s'ha acostumada a veure en els seus homes un valor de símbol, no sé quina representació que fa de cada un d'ells figures materials de la patria, trassumptes de nacionalitat, *eucaristies*. Això es cosa pròpia de les terres ont una lluita col·lectiva per la llibertat nacional desperta en les gents un desitg d'improvisar banderes o messies en cada poeta, en cada escriptor, en cada orador. La frase *homes representatius* encarna be aquell fenomen social. Dins una civilització refinada, complexa, tal com el París d'avui, els poetes no poden ésser representatius d'una totalitat nacional o ciutadana, perquè no hi ha un tò uniforme que centri l'ànima del país. Però en les cultures noves, encara infantívols, ab la simplicitat natural a tot organisme rudimentari y sense aquella ironia nascuda dels contrastos y dels escepticismes, els homes superiors s'alsen a manera de penons o de bacles (veritables *crosses* de pastor) entre munions d'admiradors inconscients y purament sentimentals. Són soques de l'Arbre únic, en aqueixes rasses encara vegetatives y tradicionistes. La qualitat de poetes nacionals (segon grau, superior als poetes regionals, però inferior encara als poetes, als poetes sense adjectiu) es privilegi dels idiomes locals y de les relíquies de civilització arcaica. El poeta nacional txec! El poeta nacional croata! El poeta nacional polac, irlandès, bretó!—Catalunya ha patit un poc l'obsessió de nacionalisar els seus poetes. La glorificació de cada un d'ells fa oblidar la de l'altre... Abans d'ahir era en Verdaguer; ahir en Guimerà; avui en Maragall; demà...

Quan se fassi un estudi detingut de l'obra d'en Maragall caldrà destriar, en primer lloc, lo que es producte lliure del poeta y lo que es reflecte de la rassa, de la nacionalitat. Jo no puc fer avui altra cosa que senyalar ràpidament el caràcter fonamental de la seva poesia, lo que la concreta y distingeix, per damunt les vanes admiracions dels *snobs*.

Els poetes, en quant a la part espiritual, poden classificar-se en *suscitadors* y *vidents*. En quant a la forma, poden dividir-se en *musicals* y *esculptòrics*.

En Maragall, místic quasi be pur, era un poeta vident. No hi ha en la seva poesia un creador d'imatges, a lo Hugo, ni un reductor d'ultra-pensaments a formes de bellesa, a lo Leopardi, ni un sublim fletomador de rebeldies, a lo Byron, a lo Shelley, a lo Carducci, ni un idealisador d'amors, a lo Lamartine, ni un subtilisador de sarcasmes, a lo Heine. El seu encant major està en lo que no encerta a dir; en la suggestió d'un estat emotiu davant un espectacle; en la consonància de vibració ab tot el seu poble davant una bella tradició conservada; en el comunicar de l'impotència general dels homes pera trametre lo que vagament els revelen les contemplacions y els silencis. Ell, que va escriure l'*Elogi de la Paraula*, hauria hagut d'intitular-lo ab més propietat, l'*Elogi del Silenci*, afegint uns comentaris més an el sublim capitol de Mæterlinck, a qui dèu la més forta fecondació del

seu temperament y l'admiració pels neo-místics septentrionals a lo Novalis. La seva gloria més alta són espurnes, flames que concentren en un vers o una frase les emocions que llargues tirades de versos anteriors o posteriors no logren revelar. Els seus llunyedars de poesia, profonds y lluminosos, s'obren al bell mitg de pobres y fins vulgars provatures, que aviven y exalten l'impressió del vers únic, de la paraula suggerent y tota sola...

¿Per què serà que aquet poeta nacional, com en Verdaguer, ens ofereix l'extrany florir d'un misticisme en la terra plutocràtica, realista, pragmàtica, de la Catalunya present? Jo crec que en tot poeta, malgrat les apariències, hi ha sempre un sediment de rebelió. El poeta, encara que sia inconscientment, se refugia en el seu interior mateix pera alliberarse del medi extern, baix y prosaic. La condició redemptorista d'en Verdaguer y les seves desgracies personals l'obligaren a fer ostensible aqueixa disparitat ab el món despreciable ont li tocà viure.—En cambi la pau domèstica d'en Maragall y les facilitats de la seva vida contribuïren a que pogués dorar bellament de poesia les coses, y perfumarse a sí mateix de serenitat.

En Maragall es el líric més exclusivament líric que he conegut. Ningú'm guanya en admiració per algunes de les seves poetisacions subjectives. Però no crec en la forsa real dels seus assatjos èpics, com aquell *Comte Arnau*, que'm sembla totalment fallit... Si alguna cosa hi ha què tingui valor èpic en la producció de tal poeta es aquella *Sardana*, ont hi ha el veritable *eco líric* de tota la rassa y la penetració genial de música y sentiment.

En Maragall es tan líric, que es un orador, ja que l'oratoria es un lirisme que parla directament al poble. Es essencialment poeta orador, perquè la seva poesia més alta (que pera mi està en prosa) es la dels parlaments a manera de diàlegs místics ab l'ànima flotant del seu poble; es la dels articles ont s'endinsa en el sentit esotèric de les festes populars, curulles de recordances autènticament religioses...

La religió d'en Maragall! En Maragall, l'home més antidogmàtic que pugui imaginar-se, va ésser tota la vida, per fortuna seva, un... *heretge* sense saberho! En mort, fou vestit ab l'habit franciscà, símbol clàssic d'aqueixa inconscient heretgia. En Maragall, poeta sempre, transfigurava les coses retornantles a la puresa originària y fonda, a través les desvirtuacions y corrupteles del temps y dels homes. Ell no veia l'horrible rebaixament del catolicisme, devingut la més anticristiana de les institucions; y per un apartament aristocràtic de les prosaiques realitats, lograva salvar el seu prestigi tot servant, en apariència, l'integritat de la seva fe. La candidesa el salvava: entenent *candidesa* en el sentit etimològic y en el corrent; per la blancor de la seva vestimenta entre'l llot de les clerecies, y per l'ingenuïtat de la seva creencia entre la lluita del pensament modern.

No ho era, no, un fill de Goethe el seu esperit; no ho era, perquè res més lluny del seu estre que l'helenisme, que l'amable despreci goethià a les vulgars religiositats, que la cura escrupulosa de la forma poètica; y per això varen resultar desgraciades les seves traduccions del gran germanic...

En la forma, ¿era *musical* en Maragall? Era *esculptòric*? El seu cas es curiós; perquè era un poeta que resultava musical per una certa virtut interna, malgrat l'incorrecció, a voltes incomprendible y duríssima, dels seus versos. Es que la música li cantava pels dintres; no per dins el vers ni l'estrofa, sinó per dins el poeta, present sempre darrera la vana paraula; era la cansó del silenci, la cantoria de les coses no dites, l'himne de les coses endevinades... Semblava dir: «Jo sento, ara mateix, un cant que no puc retenir pera que vosaltres el conegueu.»—Y ja es sabut que no hi ha, en poesia, secret més alt d'emoció que lo que'n diríem el *sota-vers*, l'eco immodulat del pensament y del sentiment, l'*interliniat de l'emoció*. El poeta que ho diu tot, que no deixa res a la col·laboració callada del lector, no fa poeta an aquet, no el crea poeta com en un armar de cavaller; no li fa sentir el contagi de l'inspiració, no li deixa creure que ell també es

poeta, inicialment poeta; que ell sent en sí mateix, y no en la lectura, la grandesa de la sensació poètica, que ell té facultat, y no ja receptivitat.—Crec que en aquesta observació hi ha tota la fisionomia d'en Maragall.

* * *

L'home era superior al poeta, s'ha dit.—Ho crec cert. Jo vaig sentir, com tothom, l'encant del seu tracte, y aquella dolzor efusiva dels seus ulls. Moltes vegades vaig preguntar-me com podia haver-se educat literàriament aquell home a l'ombra d'un Mañé y Flaquer, el català en qui prengueren còs totes les males qualitats de la rassa pera oferir al món l'antítesis perfecta d'en Pi y Margall.—Però us confesso que jo conservava sempre un repar, una forta objecció contra l'obra de publicista d'en Maragall. ¿Per què? Perquè el prestigi de bondat, de respectabilitat, es cosa facil de mantenir quan un s'aparta de la batalla directa y viva, y deixa d'atacar pera no agraviar, y calla la paraula forta pera no perdre l'ecuanimitat serena, aquella fredor que fins Jesús va saber perdre, com tot redemptor, l'hora en que fiblà el fuet en el temple... Trobavem a faltar acció, agressivitat, redemptorisme, afirmació, en l'excelencia moral passiva d'aqueix poeta, y en un poeta que ho era sobre tot per l'agudesia de la sentimentalitat moral, això resultava un greu defecte...— Amics meus: tinc la satisfacció de cloure aquest article ab unes paraules del poeta que l'exculpen de tal acusació. Llegiules, y sabreu ab estupefacció que hi hagué una mà pera tapar la boca d'en Maragall quan anava a cridar misericòrdia... Es el fragment d'una carta seva endressada a un amic que li retreia el pecat de silenci, d'abstenció:

DOS CATALANS AL LICEU

El mestre Morera, cantant la *Titayna* a don Angel.

«La única reserva que vostè fa sobre la meua actuació periodística—y encara, ab quina delicadesa!—tot essent absolutament justa als ulls del public, a mi personalment, dintre la meua consciencia, me deixa el consol d'una mitja excusa. Tres o quatre dies abans del fusellament d'en Ferrer vaig enviar a *La Veu* un article titulat «La Ciutat del perdó», en que'l meu pobre esforç, *isolat en mitg de la furia repressiva*, intentava una girada en l'opinió del public y consegüentment en la conducta del Govern. D'aquest article—que li mostraré original quan ens vegem, se m'enviaren proves a revisar... y després no's publicà per raons (el subratllat es d'en Maragall) que se'm donaren per escrit quan, *malhauradament*, ja havia passat l'ocasió. Fou potser, culpa meua no haverlo enviat de primera intenció a un altre periodich, però'm semblà que sols en *La Veu* podia destacar-se ab eficacia. D'això mai n'he dit res a ningú—*a quoi bon?*—però vostè, amic, té ara el dret de saberho, no més per saberho, ja que ve al cas.»

GABRIEL ALOMAR

El burro borni

Pas a pas, sense darshi gaire pressa,
al estable ont alberg y pinso troba,
tranquilament arriba el burro. Es borni.
Miseries heredades o adquirides
y descuits dels que un jorn varen criarlo
li han desgraciat un ull: el burro es borni.

Ve a esmorzar. De les dugues menjadores
que hi ha en el vell estable, l'una es plena
de drets, frescos, bonics y apetitosos;
l'altra, d'aixuts devers conté una garba,
que'ls seus germans han ja encetat, fa un rato,
quan han vingut també a desdejunarse.
Davant les menjadores al fi's posa;
mes, com que sols hi veu del ull que mira
cap al costat dels drets, arriba a creure's
que allí, fora dels drets, no hi ha altre pinso.

Y menja, tot calmós. Després aixeca
el morro, satisfet, y, sense darse
ni'l compte més remot de les ventatges
de no vèurehi del ull que té a la vora
justament els devers, sempre indigestos,
ja ben tip, surt a fòra altra vegada,
l lensant un bram immens que al lluny ressona.

KIKIRIKÍ

Donya Nieves

Anys enrera,—quinze o setze ha de ferne ja, pel cap baix—quan jo vivia en un dels carrers més tranquils y més estrets del antic Barcelona, tenia per veïns, a l'altra part del carrer y davant per davant del meu balcó, una familia composta de marit y muller y un noiet de set o vuit anys que's deia Gumersindo.

Poc aficionat, per naturalesa, a enterarme de lo que fan els veïns que l'atzar me proporciona, l'escassa distancia que

PRECEPTE ES PRECEPTE

—Vina'm aquí, dolentot!... Vina a fer un petó y una abressada al papa.
—Ah, no, senyor, no. Diu el diari que'l *Papa* ha suprimit totes les festes.

d'aquells me separava y la circumstancia de correspondre's exactament el meu y el seu balcó, m'obligaven, ab tot, molt sovint a veure y a sentir coses que, sense arribarme a interessar, no deixaven de distreure'm a ratos.

La mamà, que's deia donya Nieves, era castellana. Y dic que era castellana, perquè efectivament n'era. Si s'hagués escaigut a ser catalana, o turca, o japonesa, ab la mateixa llealtat faria constarho. El noi, sense volerli fer disfavor, era bastant mal educat, y com que donya Nieves, al fi mare, tractantse del seu Gumersindo no's mostrava d'un caracter massa sever, més de deù y més de vint vegades, desde casa estant, vareig tenir ocasió de presenciar escenes que encara al recordarles m'omplen d'inefable regositg y m'inviten a riure.

Donya Nieves no's cansava mai de manar, però el nen, tan incansable com ella, la sentia com qui sent ploure y en lo que menos pensava era en obeir les seves ordres.

¿S'enfilava, per exemple, el bailet a una cadira?

Al moment se sentia la veu carinyosament imperativa de la mamà:

—Gumersindo, baja de ahí.

Però en Gumersindo no baixava.

¿El noi se posava a cridar desafortadament?

—Gumersindo, no chilles de esa manera.

Però en Gumersindo seguia xillant com si tal cosa.

¿El xicot picava els vidres, molestava l'aucell de la gavia, arrencava les plantes d'uns testos que tenien al balcó?

—Gumersindo, no hagas eso.

Però en Gumersindo continuava fentho ab la major naturalitat, fins que'l cor li deia prou o que, cansat d'entretenirse ab allò, se li ocorria ensajar un'altra dolenteria encara més empipadora.

Mai vaig veure que, una vegada donada una ordre, donya Nieves aixequés el cap pera mirar si el nen la complia, ni mai va donarse el cas de que, davant de la rebeldia d'en Gumersindo, la mamà repetís l'ordre desacatada.

¿No ho havia manat, ja? Doncs, ja n'hi havia prou.— ¿Per què—semblava que's digués la bona senyora—per què marejar ab perfidioses insistencies a la pobre criatura?

Y, en virtut d'aquesta graciosa *entente cordiale*, el pis de donya Nieves era a totes hores una petita sucursal del infern. La mamà manava, el fill no'n feia cap cas, y aixís, persuadida ella de que ja havia complert ab el seu dever, y ben convensut ell de que les disposicions de la mamà eren pura música, tots quedaven contents, tots feien la seva, y el desgavell seguia y's perpetuava dies y dies y setmanes y setmanes, ab una regularitat verdaderament encantadora.

¿Saben per què l'he explicada aquesta història, tan certa com el sol que, quan no hi ha núvols, ens il·lumina?

Pera felshi notar que, detall més, detall menys, y aixamplant degudament el marc del quadro, Barcelona no es, fa ja molts anys, altra cosa que un immens pis de donya Nieves, ab el seu mateix sistema de govern, els seus mateixos procediments y les seves mateixes conseqüències.

També aquí, desde l'arcaldia, s'ha manat tot; però tot s'ha vist igualment desacatat, burlat y desobeit.

Y es que, com al pis del davant de casa, en lloc d'una autoritat amorosa, però enèrgica, mai hem tingut a l'arcaldia altra cosa que donyes Nieves.

Donya Nieves arcalde ha dictat una ordre, donya Nieves ha donat un manament, donya Nieves ha formulat una prohibició... Y després, com Deu al setè dia, donya Nieves ha descansat, sense preocuparse de si el manament, la prohibició, l'ordre, sense adulteracions ni lenitats, s'havien anat convertint en fets practics y tangibles.

Y darrera d'un arcalde debil n'ha vingut sempre un altre que encara ho ha sigut més. Sense girar massa fulls de la

RAFELA ABADÍA

notabilíssima primera actriu del teatre Romea que debutà el passat dimars.

MARIA LLUCIÀ VIDAL

Excelent pianista de 16 anys, primer premi Granados, que aquest vespre, en el Palau de la Música Catalana, donarà un recital de molta forsa y delicadesa, interpretant per primer cop la colossal fantasia y fuga de Liszt-Bussoni sobre el choral *Ad nos, ad salutarem undam*.

La senyoreta Maria Lluçia, que es, en serio, una brillant esperansa, comensà els seus estudis, ara fa prop de sis anys, ab el notable organista senyor Colomer, passant després a ser deixeble del mestre Granados, qui ens la presenta avui pera que admirem les seves dots excepcionals, ja que, además de posseir un gran mecanisme, propi sols dels eminents virtuosos, reuneix la qualitat de donar a cada compositor el degut caracter, respectant els estils y els segells caracteristics de cada escola.

nostra història municipal, numerosos noms ens salten a la vista:

Donya Nieves Collaso, donya Nieves Bosch y Alsina, donya Nieves Sanllehy—un dels arcaldes més donya Nieves que hem conegut—, donya Nieves Marianao, donya Nieves Serrallara...

La seva veu, suau com una carícia, ressona encara en els nostres oïdos:

—Gumersindo, no hagas eso!...

Y tots hem vist an en *Gumersindo* rientse d'ells y continuar, ab santa tranquil·litat, fent, anys y més anys, lo que li ha donat la real gana.

Ara tenim a Barcelona arcalde nou.

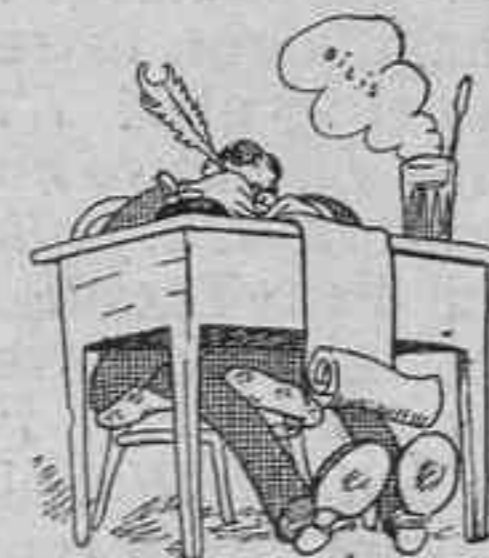
¿Seguirà també les petjades dels que, en el palau del Ajuntament no han sapigut ferhi altre paper que'l de trista figura decorativa?

Ell ho sab.

De la seva voluntat, de la seva fermesa, de la seva serietat depèn el que, quan ja els vaivens de la política li hagin arrencat de les mans la vara que avui empunya, al parlar de la seva actuació municipal, diguem o deixem de dir:

—En el temps en que donya Nieves Sostres y Rey desempenyava l'arcaldia de Barcelona...

A. MARCH

La propietat sab lo que fa

Tots ens hem topat qualque volta ab algun redactor de *La Tribuna* que ha fet als propietaris responsables de l'ensopiment que'l diari traspua.

Diuen els nois de *La Tribuna* que una de les coses que'ls estan terminantment prohibides es la de ficarse en llibres de cavalleria, o en camises d'onze vares; que'ls procers que'ls paguen no volen que'ls que l'escriuen serveixin al public altra cosa que no sigui la notícia pelada, deslligada en absolut de tot comentari tendenciós o personal.

En virtut d'aquesta declaració, mil cops repetida, sentiem pels redactors de *La Tribuna* una simpatia y commiseració sens límits, obligats, com els creiem, a oficiar de caga-tintes, en comptes de periodistes més o menos afortunats.

El temps, mestre d'ensenyances, s'ha cuidat de posar cada cosa en el seu lloc, vindicant als propietaris de *La Tribuna* de les acusacions dels redactors.

Vegin, si no.

Publica el diari una secció retolada *Carnet teatral*, que pot dirse que no té desperdici en materia de lleugereses y inexactituds. Els senyors que l'escriuen tan aviat converteixen an en *Quinito Valverde* en autor de la música de *La Gran Via*, com constaten el fet de que'ls dramaturgs tinguts com a moderns y revolucionaris, els Hawthman, els Ibsen, els Mirbeau, els Bjorson, etc., no hagin arribat encara (?) al Paral·lel.

Doncs be: en el *Carnet teatral* de *La Tribuna* s'han volgut entonar aquets dies uns responsos al «Granvia», en camí de la seva definitiva desaparició. Y per no faltar a la costum establerta, l'encarregat del *Carnet* ha dit, respecte de l'antic teatre «Calvo-Vico», un cumul de disbarats impossibles de deixar passar en silenci.

Al ressenyar l'història del «Granvia» afirma que en Tutau, al qui's deuen les reformes que determinaren el cambi de nom, estrenà el drama de l'Iglesias *L'angel de fang*. Afegeix a continuació que, després d'en Tutau, pasà al teatre de referència la companyia del senyor Arolas, que hi donà a coneixer el *Ferma despoli forçada*.

Inutil dir que també aquesta vegada equival el *Carnet* de *La Tribuna* a un veritable paper mullat.

L'actor senyor Arolas actuà en el «Calvo-Vico» molt temps abans de que en Tutau pensés pendre'l pel seu compte. La nostra memoria, més fidel en aquest punt que l'informació de *La Tribuna*, ens diu que'l drama del senyor Amat va estrenarse per la companyia Arolas cap a les darreries del 1891. Ens diu també que fou el propi senyor Arolas el qui poc temps després donà a coneixer l'obra de l'amic Iglesias, qual estrena tingué lloc en la tarda d'un diumenge, puig la companyia actuava solsament els dies festius.

En Tutau va ferse carrec del «Calvo-Vico» cap a les darreries del 1893. Assegurariem y tot que va obrir la temporada ab la traducció d'una obra francesa,—potser el *Ferreol*—posant per pessa *La Baldirona*. Mal podia estrenar després *L'angel de fang*, tota vegada que del drama de l'Iglesias no'n quedava ja sinó el record. Ni el *Ferma despoli forçada*, per quant també s'havia ja estrenat.

Sota'ls auspicis d'en Tutau, prompte a tota innovadora iniciativa, amic dels joves com pocs empresaris hi hagi hagut, estrenà l'Iglesias, en la temporada del 93 al 94, *L'escorsó*, *L'argolla*, y el sàinet *La cansó nova o el coro de La Fraternitat*. *L'argolla's* posà en la funció a benefici d'en Tutau. En una vetlla en honor de l'Iglesias estrenà aquet un idili titulat *El toc d'oració*. Fou l'any de l'estrena de *La de San Quintín*, obra que la primera actriu senyora Mena repre-

sentà també per benefici, y que serví, además, pera que'l public apreciés les especials condicions de l'actriu senyora Llorente.

Y prou, que parlem de memoria, y, per altra part, no acabariem mai. Pensem que lo dit es suficient pera provar que, com tantes altres vegades, pot dirse de l'autor del *Carnet*, que *ha sentit campanes y no sab aont*.

A despit de lo que diguin els redactors de *La Tribuna*, des d'avui ens posem nosaltres del costat dels propietaris, que fan santament en no permetre que'ls redactors s'embranquin en comentaris.

Ab prou feines deixarlos que donguin la notícia.

BLET

De Câ'n Parés al "Fayans"

El nostre estimat amic y apreciable col·laborador en Alexandre Cardunets acaba d'inaugurar al Saló Parés una notable exposició de dibuixos y quadros, aplec de notes vistes y recullides en ses excursions per Castella y per Catalunya.

COUPLET ESPATLLAT

—Cuando por leña al bosque me dirijo,
dicen con entusiasmo los pastores:
«Pa leña a Barcelona... Allà, de fijo,
te la van a vender los *rechidores*.»

manera verista; per xò recorda a vegades al nostre malaguanyat Isidre Nonell.

Quan ens disposavem a sortir del *Fayans*, al passar per aquells *coquetons* corredorets, atapaits de jocs de taula y bibelots de totes menes, varem sorprendre el següent dialleg, sostingut entre una senyoreta que acabava d'entrar y una de més edat que's feia ensenyar uns plats de postres.

—Hola, Remedios... Quant temps sense veure'ns!
—Y tal! ¿Què t'has fet? Ja dèu fer anys que ets casada.
—Mira, aviat ne farà cinc... Jo compto els anys de matrimoni per les vegades que haig de venir al *Fayans* a fer provisió de pisa.

PEPIS

Catalanistes y castellanistes

Quins són els intransigents? Quins són els exagerats? Quins són els intolerants?... Ho són els catalanistes o ho són els castellanistes?

Si's vol discutir la qüestió des dels punts de vista politic, social, historic o literari, hi ha feina llarga y de mal fer. La polèmica entre'ls sostenedors dels parers contraris s'embolicaria, y al cap d'avall se quedaria cadascú ab la propia opinió y ningú donaria el bras a torcer. De la discussió en neix més aviat el fum que la llum, motiu pel qual s'hi ha de renunciar sempre que de debò vol aclarirse alguna cosa.

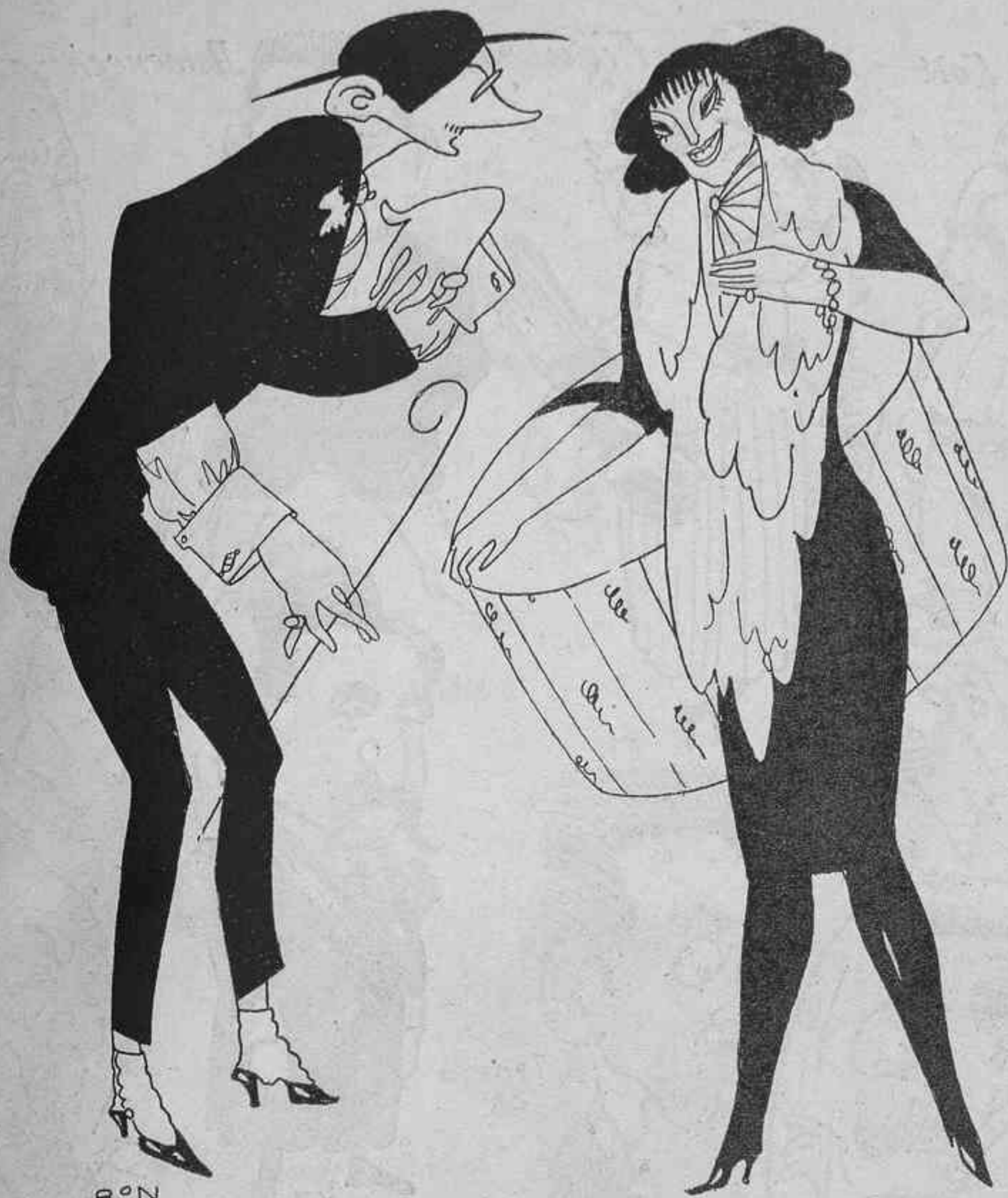
Per això jo soc partidari del sistema d'enquesta o averiguació, predicat y practicat per en Valentí Almirall. El sistema consisteix en agafar un cas practic, concret, dels que tenim a mà, y ferlo servir d'experiment o de prova.

Doncs apliquem el sistema. Busquem, amics lectors, un cas practic del conflicte entre catalanistes y castellanistes... Ja'l tinc! Es el cas dels retols. Examinemlo detingudament, miremo per tots quatre costats, y després treiemne les conclusions que naturalment se'n desprenguin. Les conclusions així obtingudes, malgrat la modestia del seu origen empiric, tindran un valor molt més efectiu que si les obtinguessin mitjansant disquisicions científiques y llogics raonaments.

Els retols: aquí els tenim. Retols de botigues, retols de balcon, retols d'establiments publics, quasi tots estan escrits en castellà, a Barcelona. Y, no obstant, la majoria de Barcelona es catalanista, es autonomista. Poca conseqüència en les idees? Poca fermesa nacionalista? Evidentment. Però no es aquest aspecte de la qüestió el que ara ens interessa, sinó un altre. Hi ha catalanistes que tenen en castellà el retol del seu establiment. Y el tenen en castellà perquè temen que si el tinguessin en català sortrien perjudicats en el seu negoci, puig una part dels seus clients deixarien de serho.

Y ja som allí ont anavem. De lo dit resulta que'ls castellanistes porten a tal extrem el seu odi a les coses catalanes, que no volen comprar en una botiga el retol de la qual estigui escrit en la llengua del país, en la llengua que aquí parla la gran majoria dels habitants. Ara be: els catalanistes fan lo mateix ab els establiments que empleen en els seus retols la llengua castellana, tan oficial com se vulgui, però imposada y forastera? Res d'això. Y qui té porta oberta pensa: «Si poso el retol en català, els castellanistes no vindran a comprarme genres; si el poso en castellà els catalanistes vindran igualment. Per lo tant, en el sant nom del calaix, opto per emplear en el meu retol la llengua castellana.» Aquesta es la pura veritat del fet, com segurament sabran molts dels que llegeixen el present article.

Conclusions? Surten soles, suaument, eloqüentment. Hèuseles aquí: els intransigents, els exagerats, els intolerants, no són els catalanistes, sinó els castellanistes. Ens ho diu la

BON.

JA S'ACOSTA

—Aquezt any crec que arriba molt aviat, el Carneztoletz... ¿oi, pubilla?
—Uil... Miri si ve aviat, que pot dirse que ja es aquí.

Una quarantena d'obres formen la colecció exposada, y en totes elles s'hi descobreix la trassa d'un artista que té especial empenyo en fernes veure les coses tal com són, y no, com ara es moda; a través d'un temperament malaltís o un prejudici d'escola.

El dibuix dels paisatges d'en Cardunets es, ademés de correcte, de trassos simpatiquissims, y sembla extrany que, ab un procediment com aquet seu, de llapis de color y aiguada (semi-pastell), pugui arribar a donarnos efectes d'espai y de llum com ens els dona en molts dels dibuixos exposats.

Entre les notes de Castella y Catalunya, que, com hem dit, formen el gran contingent de lo exposat, s'hi descobreix també algun recó de la Barcelona desapareguda, apuntat ab molt garbo.

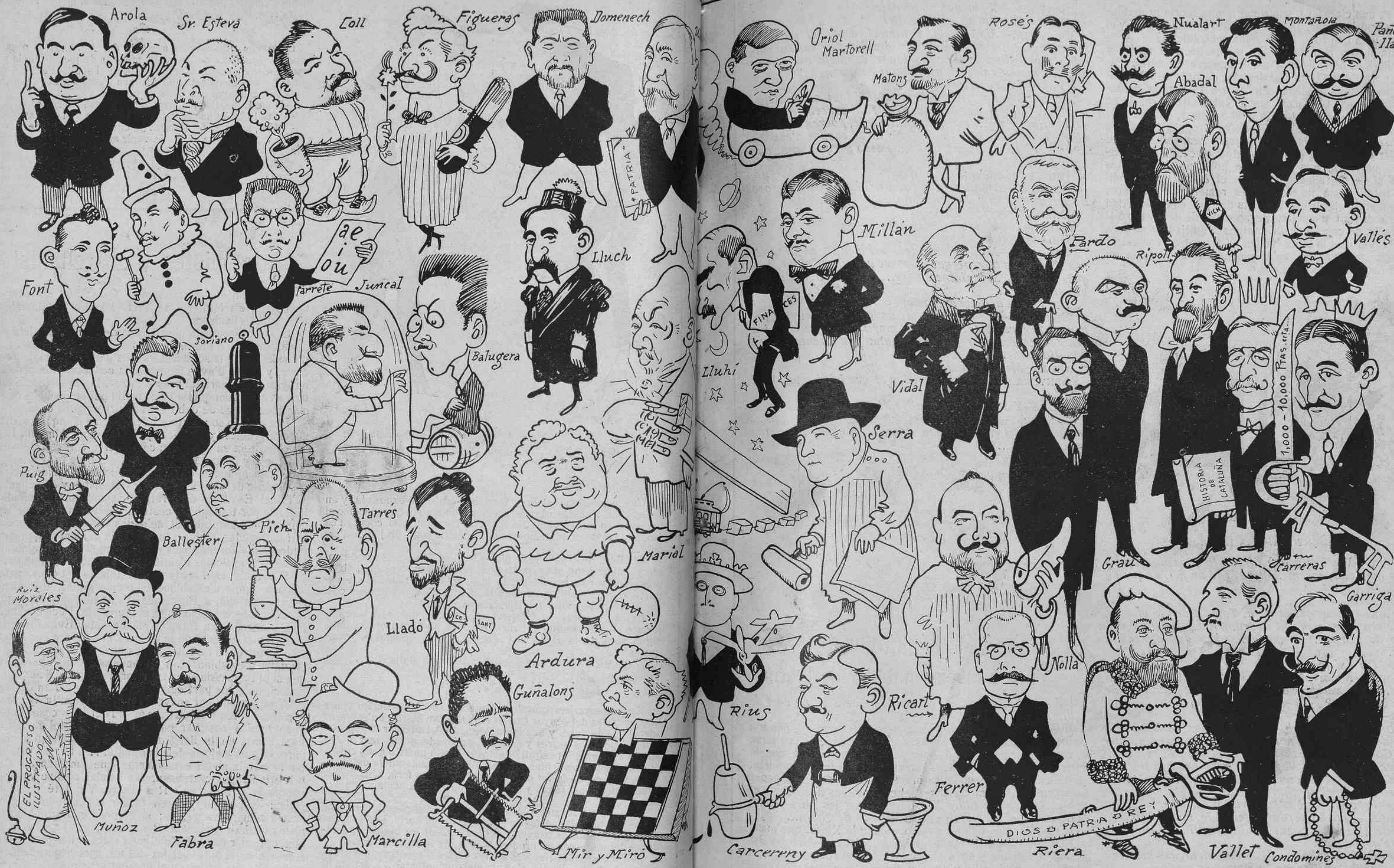
L'exposició Cardunets seguirà visible fins el dia 20.

Ens enganyariem a nosaltres mateixos si volguessim fer veure que les obres del senyor Ernest de Valls San Martín no'ns varen sorprendre de debò, y ben favorablement. A l'admirar la nombrosa colecció de pintures y dibuixos exposada actualment al *Fayans* s'endevina tot seguit que l'autor d'allò porta alguna cosa a dintre, aquella cosa que podriem dirne la flamaradeta del geni, y que serà capas de fer coses grans, y que les farà, sens dubte, aquet valencianet fogós y bellugadís que corre per aquí aquets dies.

Dos són els termes predominants, apart de les figures, que també tracta molt acertadament: la platja y l'horta. Les escenes de platja—criatures banyantse, bous traient les barques pescadores del mar—són un prodigi de vida, de llum y de color.

¿Y les barraques típiques? ¿Y les portes d'aqueixes barraques a ple sol, ab els clapets d'ombra dels emparrats?... L'artista hi juga, ab el color, però hi juga ab una gracia y un acert, dintre la senzillesa, que corprèn y encisa.

Del dibuix no cal parlarne. En els apunts, croquis y notes se veu clarament que es un enamorat del natural, y que l'entén a la

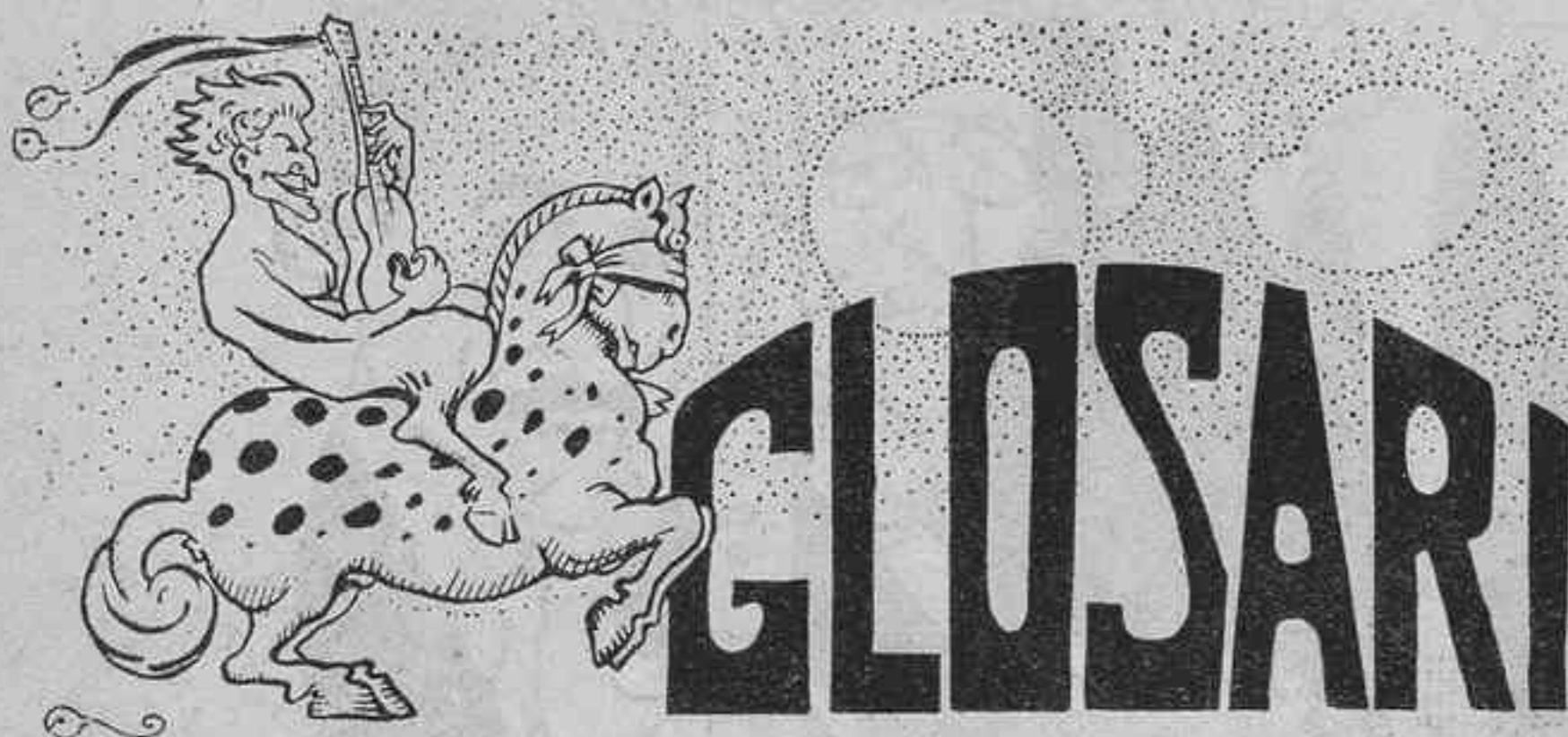
Personatges ab que compta avui el nostre Consistori Municipal

El dibuixant «Pícarol», qui, com tot bon artista, sent un horror profund per les fesomies vulgars, suplica als actuals regidors que, d'entre ells, no donguin molt joc ni fassin grans proeses més que aquells que disposin d'una fatxa francament caricaturisable.

pràctica, ab una claretat y una forsa que la teoria probablement no'ns podria donar. Ja tenim, doncs, feta la prova, y'm sembla que està ben feta. Hi ha algun contradictor?

Ara que hi som hem de dir que la qüestió dels retols y altres similars es ben digna d'una campanya en serio. Els diaris han portat que l'Unió Catalanista, després de l'Assamblea que per Pasqua granada celebrarà a Tarragona, se dedicarà exclusivament a l'acció social catalanitzadora. Crec que'ls seus elements directors ja hi han pensat, en això dels retols. Perfectament, doncs. Nosaltres proposariem que's fes una subscripció o s'organisessin actes y festes ab l'objecte de recaudar diners pera pagar els retols en català als industrials y comerciants que volguessin posarlos en la nostra llengua. Y si els castellanistes fessin el boicot als establiments ab retol català, no tocarà més remei als catalanistes que fer lo mateix ab els establiments de retol castellà. Algú s'espantarà davant d'aqueixa perspectiva de lluita. Però si la quietut s'ha de conseguir deixantnos trepitjar els nostres drets, més val que la lluita vingui. Y si, per no combatre, hem de cedir, més val que no'ns moguem de casa y que no parlem de nacionalisme ni de res.

WIFRED

LA DIDA

(FRAGMENT DE DIALEG)

LA SENYORA.—LA DIDA.

SENYORA.—Vostè'm podrà dir tot lo que vulgui, però quan una noia cau, essent soltera, y té un fill, es que ha volgut caure...

DIDA.—Però...

SENYORA.—Ja sé què'm dirà. Totes diuen lo mateix. Que vostè era jove..., que ell va seduir-la..., que li va prometre lo de sempre. La que no se sab guardar no la guarden.

DIDA.—Però si jo...

SENYORA.—No m'interrompi. An aquesta casa no hi pot venir. Quin exemple seria pera'ls meus fills, el tenir una noia ab un fill?

DIDA.—Si no...

SENYORA.—Tot se sab. El dia menos pensat seria capassa de portarme la noia, o el noi, o lo que sia, aquí a casa! Consideri, a casa! Ab quina cara la rebriem? Què dirien les visites? Vagi en nom de Deu! Ja trobarà persones de menos conciencia que no miren aquets detalls, però nosaltres som... rigurosos!

DIDA.—Però, si vostè m'ha enviat a cercar?

SENYORA.—Que ha perdut el seny? Jo, una noi soltera ab un fill? Que s'ha begut l'enteniment? L'hi perdono perquè no'm coneix.

DIDA.—Però si m'ho van dir a l'agencia, que no venia d'aquí..., que fins millor, que'm pagarien més?

SENYORA.—Què diu de l'agencia? Quina agencia?

DIDA.—La de dides?

SENYORA.—Però... que potser es dida?

DIDA.—Es clar que ho soc.

SENYORA.—Y per què no ho deia?

DIDA.—Si no m'ho deixava dir!

SENYORA.—Això varia! Y tant si varia! El rigor es igual, naturalment. L'exemple pera'ls fills es... el mateix...; però una cosa es... donar exemple an aquets fills... y una altra criarlos! Vingui y segui...

DIDA.—Ja m'extranyava...

SENYORA.—Es clar, pobre noia! Y tant si ho extranyaria... Que's pensa que jo no'm faig carrec de lo que es ser jove, y ser... guapa..., y ser... Ai, pobres noies! Si ab els homes que corren avui dia no sé com se n'escapa ni una! Vostè ha tingut aquet... rasco perquè segur que no té mare.

DIDA.—Sí, que'n tinc...

SENYORA.—Doncs per això, per això! Vostè fa cara de ser molt bona y de tenir salut.

DIDA.—Gracies a Deu!

SENYORA.—El seu fill està bo?

DIDA.—Molt bo, gracies.

SENYORA.—No..., si ho deia pel meu..., es dir, pel seu..., per tots dos, perquè'ns convé que tingui salut, perquè, comprèn?... tenintne l'altre... es natural que'n tingui el nostre...

DIDA.—Es dir que'm quedo?

SENYORA.—Es clar que sí, un cop reconeguda pel metge. Perquè vostè, no tenint marit, aquet no la podrà venir a veure..., y cregui que es una gran ventatge que una dida sia soltera...

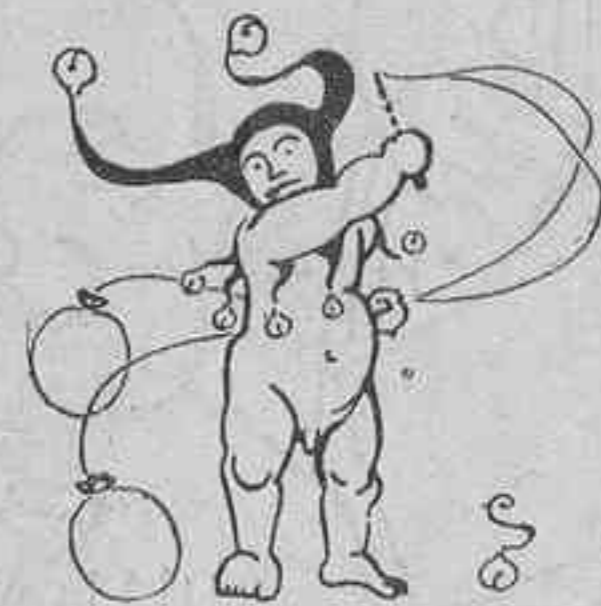
DIDA.—Moltes gracies.

SENYORA.—Criu'm be el fill, y lo que hagi estat, hagi estat!

DIDA.—Y a les visites, què'ls diré?

SENYORA.—Si's tractés del seu fill, que era casada...; tractantse del meu... lo que vulgui... No hem de ser tan escrupulosos...

XARAU

La Xirgu igual que la Meller; en Franqueza imitador de l'Arnau

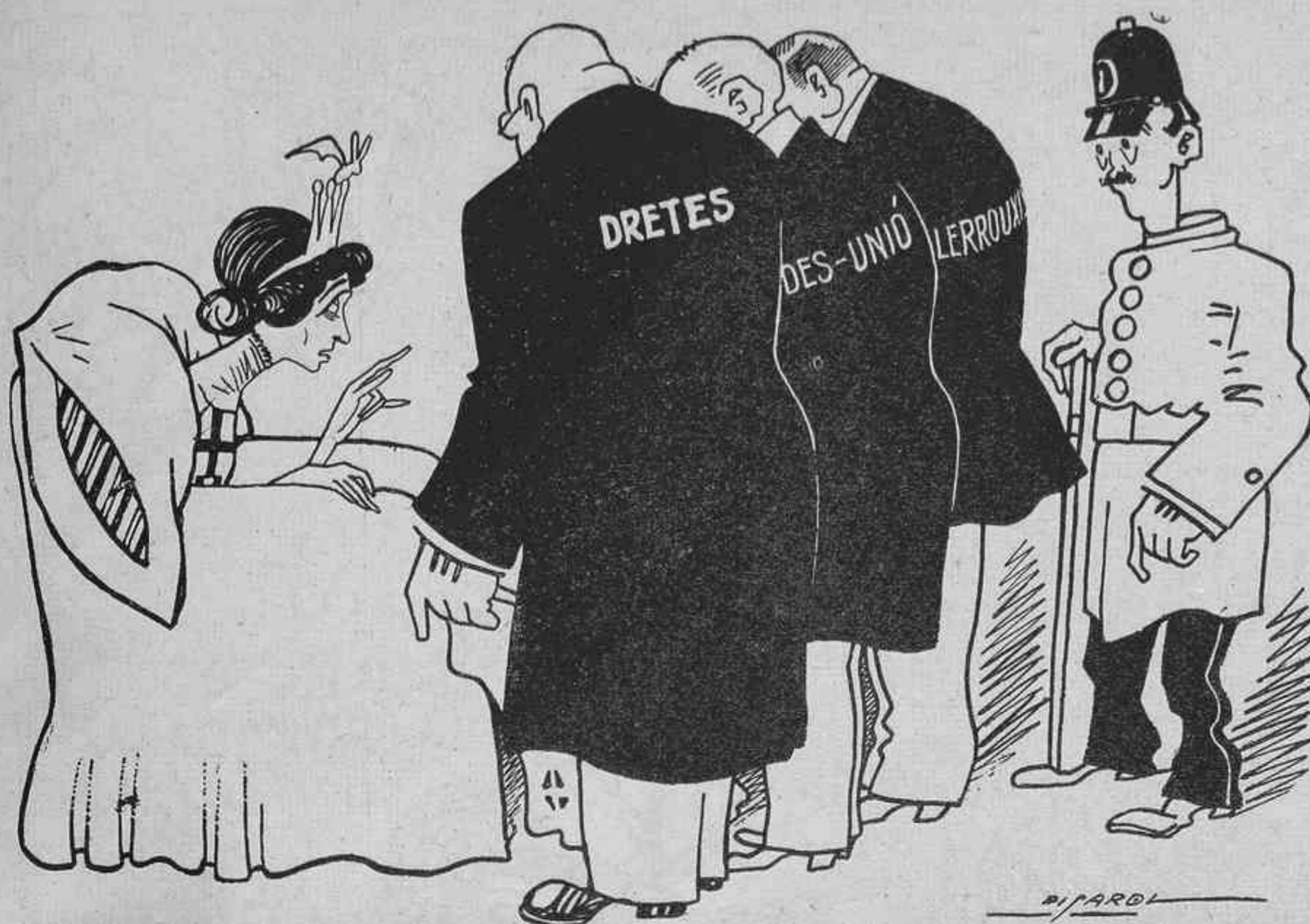
Al Principal s'hi donà, dilluns, la primera de *La cort de Lluís XIV*.

Els cartells deien d'un bon comensament que hi pendria part la Xirgu. Emprò, a l'hora de posarse a la feina, va ferse la nostra Margarida la desmenjada, lo que motivà que la Pilareta Santolaria hagués d'encarregar-se de la protagonista.

Les causes que obliguessin a la Xirgu a deixar el paper prou que les sabem nosaltres, encara que les desconegui el public. *La cort de Lluís XIV* figura entre les obres conegudes en el món del teatre per *comedies de galan*...

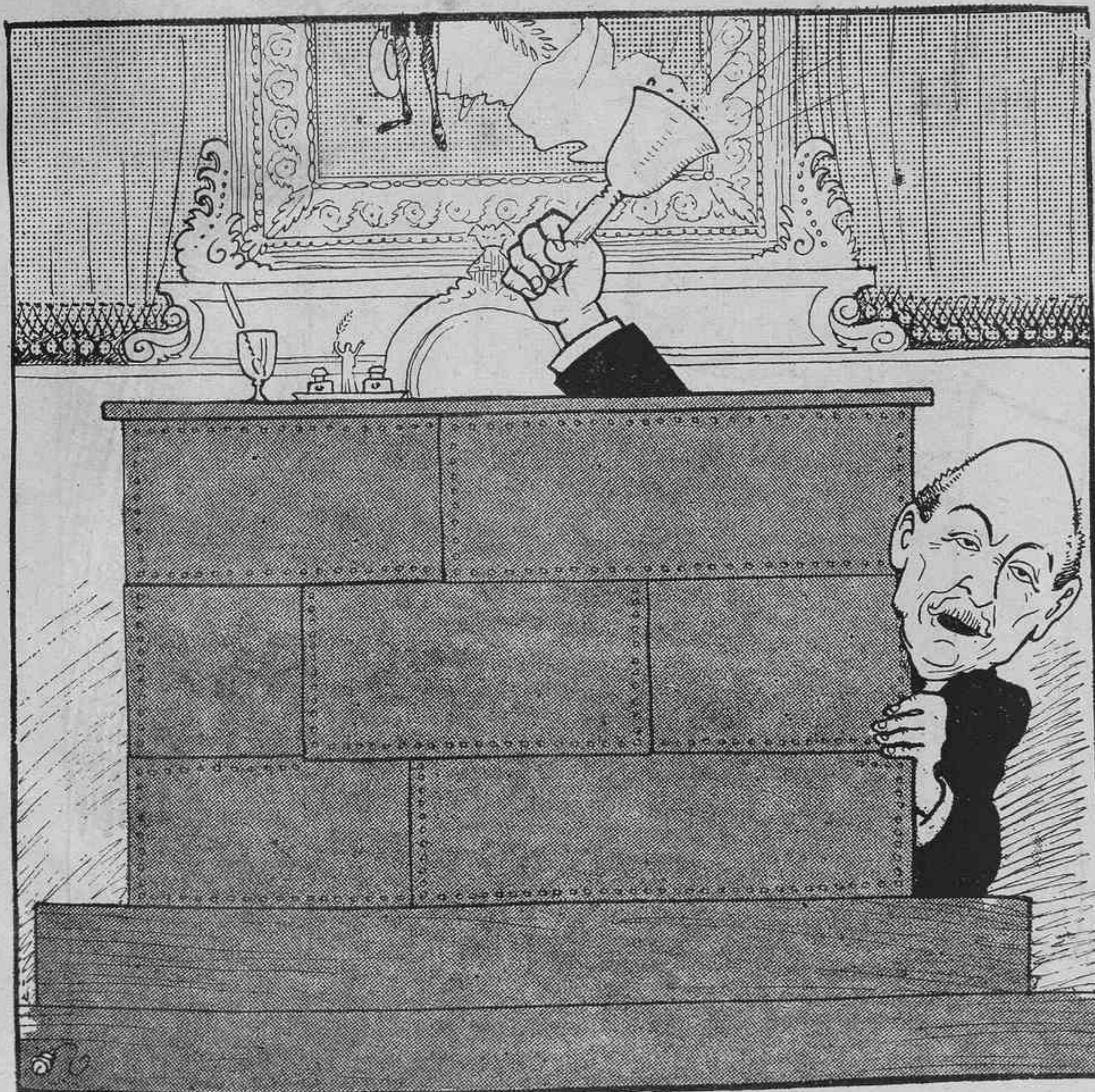
El fet es que dilluns no va treballar la Xirgu, que mana al Principal, com la Meller a l'Arnau. Pobre del desgraciat al qual miren una y altra malament! Ai, del company al qual el public aplaudeixi! Desgraciat del que en presencia d'elles s'atreveixi sols a respirar!

Al Principal, ordinariament, són pocs els espectadors. No cal dir que encara són menos no fent comedia la Xirgu, *el color de moda*, com justament la nomena en Franqueza.

LA PRIMERA VISITA

—¿Vostès són els tres metges que han d'acabar d'enviar-me a cà'n Taps?

INAUGURACIÓ Y DEBUT

—S'obre la sessió!

Exactament lo mateix que a l'Arnau el dia que no canta la Meller.

Exemple: dissabte passat a la tarda, envia la Meller un recado dient que li era impossible pendre part en l'espectacle.

L'Arnau, que no està per orgues ni veu salvació fora de la Meller, va, apaga els llums, y donant la funció per acabada despedeix als espectadors, pocs o molts, que, per tenirlos la Meller sense cuidado, haguessin pogut quedar-se.

Lo que farà en Franqueza un altre cop que s'empenyi en Giménez en dur l'aigua al seu molí.

X.

TELÓ ENLAIRE

LICEO. — Ab les representacions de *Il barbiere di Siviglia* hi han intercalat les de *Dón Pasquale*, obra francament detestable per lo que no podem comprendre l'interès de l'empresa en ressucitarla, ja que no li donarà gloria ni quartos; no val la pena ni de dedicarli un trist comentari. Estigué tot lo ben interpretada que poden esser aquesta mena d'obres, per la Srta. Hidalgo; els demés, molt fluixets.

L'aconteixement de la setmana ha sigut la despedida de la Sra. Pasini y del Sr. Raventós.

Diumenge a la tarda, ab un ple a ves-sar, se va fer an aquets estimables artistes el millor homenatge que se'ls podia dedicar; un seguit d'ovacions y l'entrega d'una placa que l'Associació Wagneriana dedicava als interprets d'en Wagner per haver cantat en nostra llengua el primer acte de *La Walkyria*.

Que la seva ausencia de Barcelona no sigui molt llarga y que prompte poguem tornar a admirarlos.

Pera dimecres estava anunciada la primera representació de *Titayna*, dels mestres Guimerà y Morera.

Per les notícies que'n tenim y per les facultats que reconeixem en nostres paisans, esperem un gros exit.

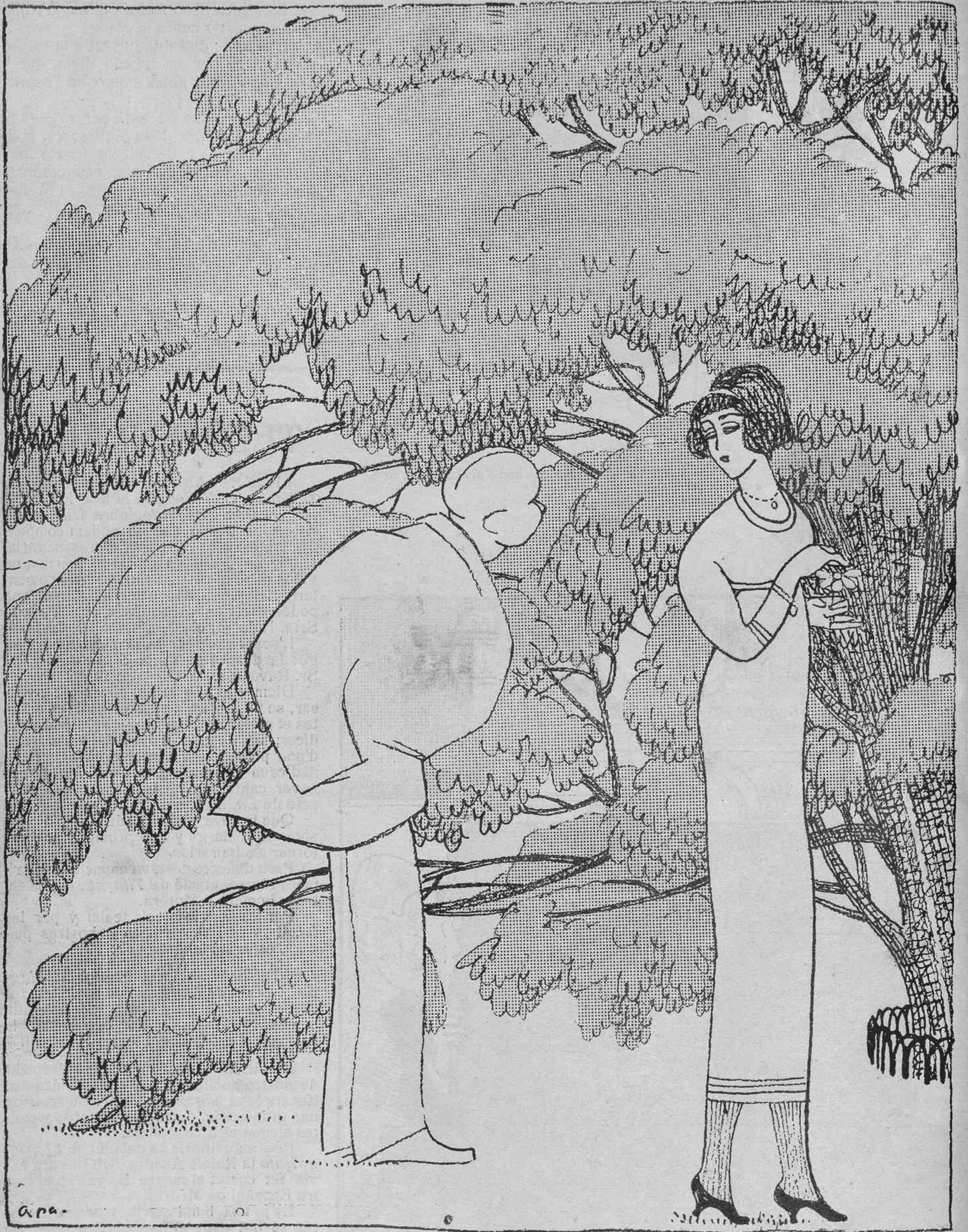
PRINCIPAL. — Ab el *Frou-frou*, *Magda*, *La cort de Lluís XIV*, com veuen, tot obres estrangeres, y esperant el debut de la cèlebre Goya, s'està entretinent la companyia catalana del teatre Principal.

ROMEA. — Aquets dies s'ha despedit de nostre public la gentil Lola Velázquez. Encara que nosaltres mai l'hem trobada una gran actriu, deixa bons records y moltes simpaties a Barcelona.

Pera substituirla ha debutat ab *El gran galeoto* la Rafaela Abadía, que fins ara havia fet costat al nostre Borràs en el teatre Español de Madrid.

Es ja una bona actriu, y per sa joventut se pot esperar que dongui dies de gloria a l'escena espanyola.

La companyia d'en Ricard Calvo continua, a falta de bones estrenes, ressucitant les antigues obres del teatre castellà.

DESENCANT

—¿Sol y passejant pels boscos?... Vostè deü ser poeta.
—No, senyora: soc comerciant de fusta.

ELDORADO.—Pera ahir estava anunciada l'estrena de *Puebla de las mujeres*, dels germans Quintero. D'aquesta obra'n parlarem la setmana entrant.

NOVEDADES.—Han estrenat *La divorciada*, opereta que, si no recordem malament, ja havíem vist en el teatre Granvia y en el Tívoli dos o tres anys enrera. Es una obra escrita ab més pretensions que *El conde de Luxemburgo* y *La viuda alegre*, y, per lo mateix, no està de bon tros tan be. En ella tenia de debutar un bariton cubà, que va posarse malalt y no va poder debutarhi. La Pilar Martí tampoc té, en aquesta obra, motiu de gran lluiment.

Ahir degué debutar la Tórtola Valencia, bailarina que's diu creadora de les danses bíbliques, y molt bonica segons se veu en els retrats.

En els dies 22, 23 y 24, tres úniques representacions per la Marta Regnier.

NUEVO.—No han deixat parar encara a la pobre *Casta Susana*. *La real hembra*, estrenada fa poc, es una altra de les obres que donarà entrades.

ESPAÑOL.—Està fent la competència al Principal representant *Magda y Zazá*.

L. L. L.

ESQUELLOTS

Interessant conferencia la donada el passat dissabte al Centre Nacionalista Republicà del carrer de Pelayo pel senyor Lluhí y Rissech; interessant y instructiva.

L'eloqüent *leader* de l'Esquerra va explicar per pessas menudes la situació del Ajuntament y els incidents ocorreguts en la seva constitució, y, després de dir que ell, pera treballar ab profit en el Municipi, necessitaria un mínim de 26 concejals, entre altres afirmacions de veritable importància va fer aquestes, que nosaltres judiquem capitalíssimes:

«Nosaltres no la recullirem de cap manera la gestió financiera del Ajuntament de Barcelona, mentres detras nostre no hi tinguem un número suficient de regidors...»

«...Ens limitem a l'acció fiscalisadora, y nosaltres veurem com se'n surten els altres de les necessitats urgents y perentories per les quals ha de passar aquest any y el que ve la ciutat de Barcelona.»

Es a dir: impotents, dintre de la nostra inferioritat numèrica, pera fer obra profitosa, ens convertirem en espectadors de lo que'ls altres fassin, y veurem, mirarem, fiscalisarem... Però, res més.

**

Confessem que aquestes manifestacions del senyor Lluhí, ab les quals l'Esquerra declina per endavant tota responsabilitat en la futura marxa del Municipi, varen impressionarnos; però confessem també que, sentintles, pensavem involuntariament ab aquelles altres del ilustre nacionalista don Hdefons Suñol, que un dia ens deia, en un hermós y inoblidable article:

«A l'Ajuntament, com per tot arreu, y potser més a l'Ajuntament que enlloc, les minories, quan són honorables y intel·ligents, són fortes, y *tenen una intervenció efectiva y saludable en el govern*. Estic convensut de que si algun partit volgués entregar-se a una obra municipal pertorbadora y oposada als veritables interessos de la Ciutat, *les minories serien més que suficients pera impedirho.*»

Y, naturalment, recordant aquestes animoses paraules y sentint les que ara pronunciava el senyor Lluhí, tan desencoratjadores y tan tristes, ens quedavem perplexes, y pensavem que'l Catecisme municipal de l'Esquerra es, tan mateix, pels esquerans senzills y de bona fe, una cosa ben curiosa y ben complicada.

□

Algun periodic, dies enrera, se lamentava de que als mercats s'hi vènen peixos tan estantissos que's veu d'una hora que són passats.

Com, per desgracia, la cosa es certa, cal afegirhi el consell següent: «Qui vulgui peixos que's portin l'oli que's dirigeixi a l'Ajuntament.»

□

Al tornar a la seva terra, després d'un llarg viatge d'instrució, el comandant de la fragata de guerra argentina *Presidente Sarmiento* ha publicat en la premsa de Buenos Aires un entusiasta elogi de Barcelona, del qual ne copiem aquestes ratlles, mereixedores de tota la nostra gratitud:

«Su clima, su topografía, sus soberbias construcciones, sus anchurosas vías, los pueblos que la circundan, sus plazas, sus ramblas, sus teatros, sus montañas, todo hace de la capital de Cataluña una ciudad encantadora y feliz.»

No obstant, si avui el comandant de la *Sarmiento* tornés a visitarnos, es molt probable que, després de tot això de: *sus plazas, sus ramblas, sus teatros*, hi afegís socarronament:

«Los gigantescos *jocs de bitlles* que, simulando árboles, adornan algunas de las principales calles del Ensanche...»

Y, encara que'ns tornéssim vermells al llegirho, hauriem de confessar que no està mal observat.

□

Tres floretes, arrencades del jardí que al carrer dels Escudellers Blancs cultiva en *Tarugata*:

Primera flor:

«La colonia italiana de Barcelona va tomando cada día nueva importancia en esta capital.»

VIDA MODERNA

—¡Eh, tu?... Avui fa quinze dies que'ns varem casar.

—¡Y tal!... Sembla que ja fassi quinze mesos...

Albarda sobre albarda.
Perquè, si la colonia es a Barcelona, ¿aont, doncs, l'ha d'anar a pendre la *nueva* importan-
cia?... ¿A la Conxinxina?

**
Segona flor:

«Anoche en el Trianón Palace hubo un gran escándalo porque un individuo y dos personas más que le acompañaban...»

Però, ànimes de canti, ¿encara no sabeu que un *individuo y dos personas más*, tots plegats, són tres individus?

**
Tercera y última flor:

«La zona de nitratos de Chile alcanza 165 kilómetros cuadrados, de los cuales sólo son explotados 500...»

Al ser aquí, ens es impossible continuar.

Sobre la taula aont escrivim hi ha un mullader que espanta.

Es que'l paper, la ploma, el tinter, tot està... daixonses, de riure.

□

AQUEST hivern abona la dita de que «mai plou de tothom a gust». Els que no tenen abric ni centims, de contents, no hi veuen de cap ull. En cambi, als sastres y fumistes la rabia els *fum*.

□

UNA revista madrilenya dona, com a gran curiositat, aquesta noticia:

«Los niños alemanes creen que los animales pueden hablar la noche de Navidad.»

Y be: ¿què té de particular que'ls nens alemanys creguin això?

Aquí els homes grans creiem que'ls animals poden enraonar, no sols la nit de Nadal, sinó totes les nits y tots els dies.

Y lo més graciós es que, efectivament, molts d'ells enraonen. Y alguns fins escriuen y tot.

□

EL nostre flamant primer tinent d'Arcalde, al pendre possessió de la tenencia respectiva, disposà immediatament l'arreglo del local destinat a *cuarto de les rates*, habitació que, gracies als estadants poc cuidadosos que haurà tingut, se trobava en un estat deplorable.

Es una ocurrencia mereixedora d'un sincer aplaudiment.

Previsor y humanitari,
degué dirse el senyor Mir:
—Arreglemho, per si un dia
m'hi tanquessin an a mi.

□

SEMPRE oportú, aquet senyor Canalejas!...

Moments després d'haverse fet public l'indult de sis dels condemnats a mort pels successos de Cullera, deia don Josep, davant d'un grupo de periodistes:

—He volgut fugir d'efectes teatrals y macabres, doncs podia haver posat en capella a tots els reus y, després, fer la comedia commovedora...

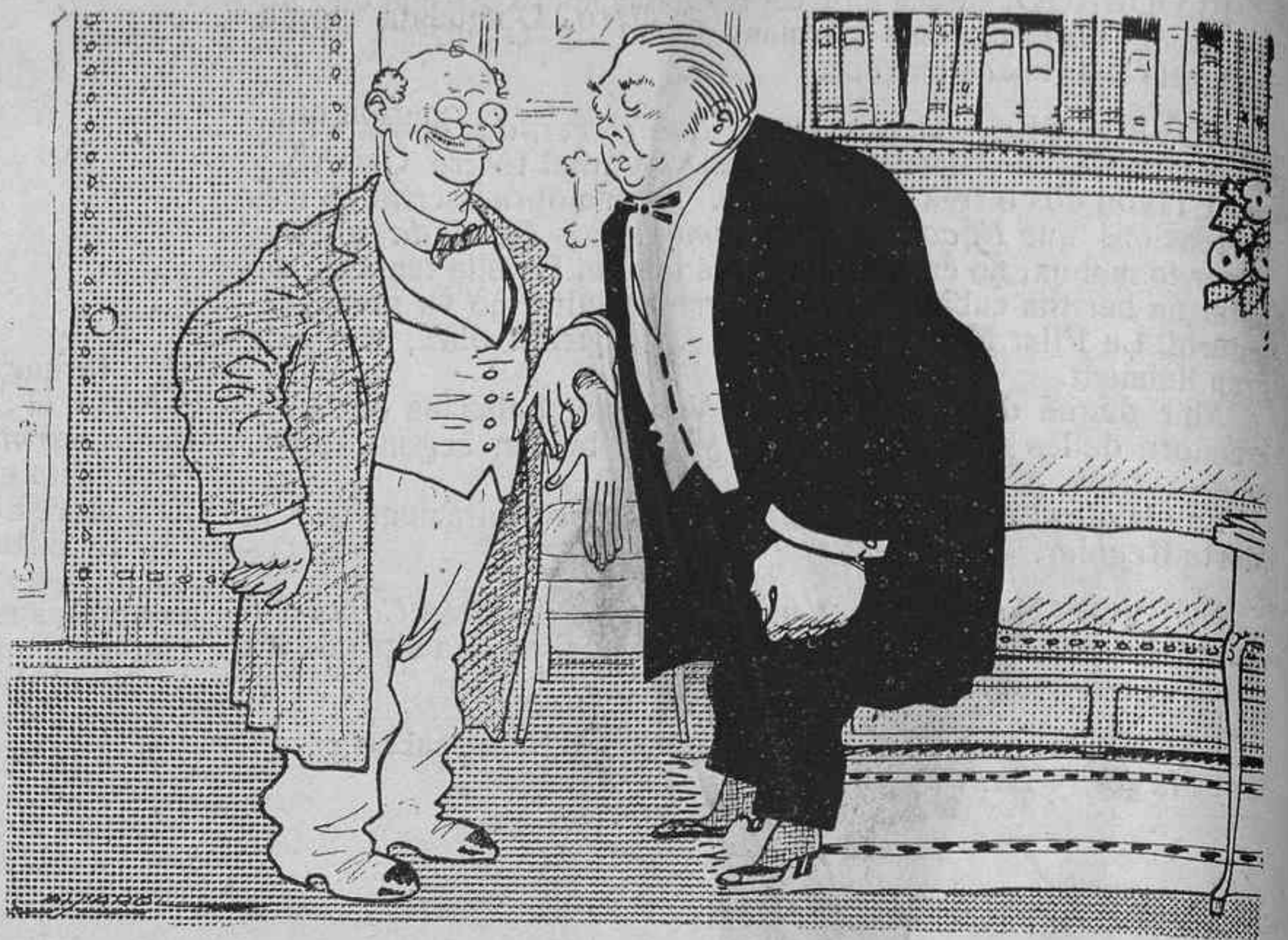
Es cert: podia haver fet això y podia haver fet moltes altres coses.

Fins podia haverse abtingut de despenjarse ab aquesta mena de manifestacions, per infantils, vulgars y pero-grullesques, totalment impropies d'un primer ministre, sobre tot si's considera que, com després s'ha vist, lo unic que ell volia era ferse pregar.

**
Però... prou.

¿Què'n treuriem de remenar més aquest assumpte, afortunadament liquidat, parlant ara del indult del *Xato*—ja posat en capella,—de la dimissió de don Josep y de l'immediata retirada, poques hores després, d'aquesta dimissió, presentada ab el caracter de *irrevocable*?

No. El senyor Canalejas no es amic de fer comedies.

CONSULTA [MÉDICA

—Vostè, donada la seva naturalesa, no pot tenir fills.
—Però, si ja'n tinc set!..
—Be, seran de la seva senyora.

El mateix ho ha dit.
Y, quan un home com ell, tan serio y tan formal, diu una cosa...

Ja poden comensar a posarla en quarentena.

□

AQUET darrer dimars morí, a Badalona, don Antoni Bori y Fontestà, català de cor y excelent poeta, quin nom havia sonat molt en certamens literaris de Catalunya.

Havia intentat també, ab bastanta fortuna, escriure algunes pessets teatrals, essent molt celebrats els seus quadrets de platja.

En periodics y revistes hi col·laborà sovint, havent tingut una especial preferencia pera'l nostre Almanac.

Descansi en pau.

□

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, que no ha permès mai que se li digui allò de que s'adorm damunt dels llorers, prepara un altre Número Extraordinari.

Sortirà, si no's presenten trenca-colls, dintre la segona quinzena del proxim Febrer.

Aqueix número, dedicat a *La Mandra*, serà dibuixat tot ell y dirigit per l'excelent caricaturista Feliu Elías (*Apa*), col·laborant en la part literaria els nostres més distingits escriptors humoristes.

28 planes de text y d'il·lustració, bona part d'aquesta en color, formaran el tal número, quin tema interessantíssim no pot ser més inactual y palpitant a la vegada: *La Mandra*.

□

EL President del Centre General d'Expedadors de Tocino, de Barcelona, don Josep Bosch Cusí, va tenir l'exquisida amabilitat d'enviarnos 15 bonos de pa y una invitació pera'l Ball de Sant Antoni, organitzat per dita Associació.

Tantes mercès.

Els bonos han sigut ja repartits entre persones necessitades.

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat, n.º 2

OBRA NUEVA DE LA COLECCIÓN DIAMANTE - TOMO 113 -
LA PERFECTA CASADA FRAY LUIS DE LEÓN
 Un tomo 8.º : Ptas. 0'50

Les cent millors poesies
 - de la llengua catalana -

Triades per E. MOLINÉ Y BRASÉS — Preu: 1 pesseta
 Edició de fil: Ptes. 6 — — Edició Japó: Ptes. 15

ANTONIO PALOMERO

EL LIBRO DE LOS ELOGIOS

Un tomo en 8.º: Ptas. 2'50

EDICIÓ POPULAR

PORT-TARRASCÓ

Traducció d'en SANTIAGO RUSIÑOL

Preu: 1 pesseta

**LES HORES D'AMOR
 SERENES**

P. COROMINAS

Un tomo: Ptes. 3

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuo o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extraviis si no's remet, ademés, un ral per a certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

EN LLUHÍ, CENTRE DE L'UNIVERS

Segons *La Veu* en Lluhi y Rissech es el responsable de l'esterilitat y de la desfeta del moviment de Solidaritat, de la derrota d'en Cambó, de l'increment del cos electoral lerrouxista, de totes les desdites y de totes les amargures...
(Retall d'«El Poble Català».)